

דברים לזכרו של הרב שמעון בירן הי"ד, רבו של כפר זרום

נרצח בידי מחבל ביום המר כ"ד אייר תשנ"ב
מתוך הספד שהתפרסם בהמעין (קץ תשנ"ב)

הרב משה לוונטהל

במה ניכרת אישיות גדולה? שאלה גדולה המשאירה מקום רב למחשבה. פעם שמעתי תשובה לשאלה זו, לאמר: אישיות שככל שאתה מעמיק להכיר אותה, כן אתה מוסיף להעריך אותה.

רוב העולם אינו כזה. הבגדים שלנו, למשל, עשויים ע"פ רוב משכבה עליונה ומשכבה תחתונה. ותא חזי: על מה מוציאים בני אדם יותר כסף, על המכסה העליון שנועד בשביל הבריות שיתענגו על יופי מראהו, או על המכסה התחתון, שהוא כידוע הקורב יותר אל גופנו?

האדם המודרני לובש את מידותיו (תרתי משמע) היפות כלפי חוץ, וככל שתפשוט אותו מהם, ככל שתחקור לעומק אישיותו, ההתלהבות לאו דוקא תלך ותגדל. אמנם ישנם אותם יחידי סגולה, אותו מיעוט שאינו מצוי, שאצלם התהליך הוא הפוך, בחינת "ראיתי בני עלייה והם מועטים" (סוכה מ"ה:).

הרב שמעון בירן הי"ד היה אחד מאלה.

מחד גיסא "חלון הראווה" שלו היה צנוע למדי. הוא לא התהדר בשום רושם חיצוני; אדרבה, הוא בז לכל אלה. הגאווה וההתנשאות מאוסים היו לפניו. והוא התרחק מכל אלה ומהדומה להם ומהדומה לדומה.

מאידך גיסא, ככל שהתקרבת אליו הלך ונגלה לפניך עולם מלא ומגוון של מידות תרומיות, של ערכים מופנמים, של אהבות, של פעילויות, של כשרונות, של ידיעות... עולם חי ודינאמי, הדר פנימי אמיתי.

אף הנהגתו של הרב שמעון הי"ד נבנתה מבפנים החוצה, וכדברי שלמה המלך במשלי (כ"ד:כ"א) "ירא את ה' בני, ומלך": כלומר, מי ששולט בעצמו נאה ויאה לו להנהיג אחרים. ובלשון האדמו"ר מחב"ד (פתגמי חסידים עמ' 102): "הנצחון על הרע שבקרוב האדם מביא נצחון על הרע שמחוץ לאדם".

בימים שההנהגה נקנית בכסף בשטר ובחזקה, בימים שבהם אנשים מוכנים לוותר על הרבה כסף ועל הרבה כבוד ע"מ להשיג... כבוד, בימי "שפוט השופטים" (עיין קול התור למגיד מדובנא על מגילת רות), כדאי לזכור שתתכן הנהגה מסוג אחר; הנהגה המתרחקת משלשת הכפ"ם - כת, כסף וכבוד - כפי שלמד וקיים הרב שמעון הי"ד.

הוא היה נהוג "לטפוף" מדי בוקר כמה דקות של הלכות שמירת הלשון בקהילתו, שכן הוא האמין שכך בונים ישוב בארץ ישראל. לא הצהרות פומביות גדולות, אלא זהירות יומיומית בעיניינים הקטנים שבין אדם לחברו.

הרב שמעון לא היה רק אדם טוב שגם למד תורה. אישיותו כולה עוצבה מתוך התורה שלמד.

הוא היה גדל על כל מים. בתורה שלמד כ"כ בשמחה, יש מקצועות רבים שונים ומגוונים. הוא שחה בהנאה רבה בכל חלקי ים התורה: בתורה שבכתב, בתורה שבע"פ, בנביאים, בכתובים, בהלכה (יעידו על כך מאמרי ההלכתיים שיצאו לאור במסגרת מכון התורה והארץ) ובאגדה, בבקיות ובעיון.

תלמידי חכמים גדולים ציינו את ידיעותיו המקיפות ואת חשיבתו המסודרת והישרה למופת, כפי שבאו לידי ביטוי בחיבוריו.

אופקיו היו רחבים אף מעבר לגבולות התורה, הן מצד ידיעותיו, והן מצד תחומי ההתענינות המגוונים שלו.

אך הוא ידע להבדיל בין מים למים, בין "המים שמעל לרקיע" לבין "המים אשר מתחת לרקיע", בין חכמת התורה הפנימית, לבין "מעשה ידיו מגיד הרקיע"; בין חכמתו "שחלק ליראיו" לבין חכמתו "שנתן לבשר ודם" (ברכות נח.). השיר שהיה חביב עליו ביותר בהיותו בחור ישיבה היה: "אשרנו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו". כל כך היה מאושר שזכה ללמוד תורה.

הרב שמעון היה שייך ללא ספק לחוג שכיון שיש בו משני העולמות, הוא חי במתח מתמיד מתי לסגור את הספר ולעסוק בצרכי ציבור. מתח זה הוא מטבע הדברים מנת חלקו של כל מי שרוצה להיות תלמיד חכם. כפי שאמר אחד מחבריו בשעת ההספד - הרב שמעון ידע את האיזון הנכון. כמו האתרוג. בשעת הצורך, בשעת המצוה, הוא הצטרף לאגודת ארבעת המינים, ובזמנו הפנוי - חזר ללימודו. (עיי' פירושי החפץ חיים על סידור התפילה עמ' 171 אות שכו).

את כל אלה הקריץ הרב שמעון על חבריו. במילה אחת אפשר אולי לומר שתמצית המסר שלו היה שאפשר. אפשר להיות תלמיד חכם, אפשר להיות טוב לשמיים וטוב לבריות, אפשר להיות מעורב בחברה ובכל זאת לשמור על לשוננו, אפשר למסור את הנפש על ארץ ישראל; מה שהרמב"ם בפירוש המשניות (אבות א', ו') בודאי היה קורא: "חבר לדבר הנעלה".

צר לנו עליך אחינו שמעון, נעמת לנו מאד!